

Eiropas Fondu Uzraudzības
komitejas sekretariātam
pasts@fm.gov.lv

Nevalstisko organizāciju un
Ministru kabineta sadarbības memoranda
īstenošanas padomes sekretariātam
nvo@mk.gov.lv

Zaļā Brīvība
CEE Bankwatch Network Latvijas pārstāvniecība
Latvijas Pilsoniskā alianse

14.07.2017. Nr.07.08.

Par partnerības principa ES Fondu uzraudzībā stiprināšanas nepieciešamību

Zaļā Brīvība, sadarbībā ar citām starptautiskām organizācijām CEE Bankwatch sadarbības tīklā, šī gada jūlijā nosūtīja ziņojumu Reģionālās un pilsētvides politikas Ģenerāldirektorāta direktoram, kurā vēršas pie Eiropas Komisijas atbildīgās institūcijas Kohēzijas politikas plānošanas un ieviešanas kontekstā pieprasot vairāk kontrolēt dalībvalstu virzību uz sadarbību ar sabiedrību ar mērķi nodrošināt efektīvāku un caurspīdīgāku Eiropas Kohēzijas politikas īstenošanu. (Ziņojums pielikumā)

Nevalstisko organizāciju (NVO) līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā ir būtisks un neatņemams demokrātiskas valsts elements un ir svarīgi, ka tā tiek īstenota visās stadijās, sākot no politikas plānošanas sākuma līdz politikas ieviešanai un novērtēšanai. Arī attiecībā uz Eiropas Savienības Strukturālo un investīciju fondu (ESI Fondi) plānošanu, ieviešanu un uzraudzību NVO līdzdalība ir būtiska un tai būtu jāatbilst labas partnerības principiem, kas noteikti Eiropas rīcības kodeksā attiecībā uz partnerību saistībā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem noteiktajām prasībām (Komisijas deleģētā regula (ES) Nr. 240/2014, turpmāk tekstā – Regula). Regulā par labu partnerību ir atzīta cieša sadarbība starp publiskām iestādēm, ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem, kā arī struktūrām, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību, valsts, reģionālajā un vietējā līmenī visā programmas ciklā, kurā ietilpst sagatavošanas, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas posmi.

Kamēr tiek diskutēts, kā palielināt un stiprināt NVO lomu Kohēzijas politikas ieviešanas procesos nākamajā budžeta periodā, pastāv bažas, ka jau esošā budžeta periodā partnerības princips, kas nodrošina sabiedrības līdzdalību ES Fondu plānošanas procesos nav ticis ievērots vairākās valstīs. Latvijas gadījumā partnerības principa ievērošana ir vērtējama kā apmierinoša, formāli NVO tika aicināti izteikt viedokli un piedalīties plānošanas procesos, taču tika radīti dažādi apgrūtinājumi, kas īpaši jāpiemin *lielā projekta* sakarā – Skanstes tramvaja līnijas projektā (pielikumā plašāks apraksts par Latvijas situāciju).

Šī gada jūnijā tika aptaujāti NVO vides sektorā, kas līdzdarbojas ES Fondu Uzraudzības komitejā, vērtējot līdzšinējo ESI Fondu plānošanu, ieviešanu un uzraudzību Latvijā (2014.-2020.gada plānošanas periodā). Aptaujā tika identificētas vairākas problēmas, kas saistītas ar NVO līdzdalību:

- ESI Fondu plānošanas, ieviešanas un uzraudzības process ir sarežģīts, laikietilpīgs un materiālos resursus patērējošs. NVO trūkst gan zināšanu kapacitātes, gan institucionālās kapacitātes, lai varētu pilnvērtīgi līdzdarboties šajā procesā, kam par iemeslu ir nepastāvīgais finansējums NVO interešu aizstāvības un līdzdalības aktivitātēm Latvijā;
- NVO līdzdalības lēmumu pieņemšanas procesā būtība ir sabiedrības pārstāvība, līdz ar to kvalitatīva līdzdalība nav iedomājama bez NVO komunikācijas ar dažādām interešu grupām un plašāku sabiedrību, rīkojot diskusijas, apkopojot viedokļus un veicot citas darbības. NVO līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā nav un nevar būt tikai kā konkrētu NVO pārstāvošo personu līdzdalība un personiskā viedokļa paušana, tai ir daudz plašāks tvērums;
- Latvijā, valsts sektorā pastāv mīts, ka NVO darbojas uz brīvprātības principa un tā potenciālais kvalitātes pienesums ES fondu plānošanā, ieviešanā un uzraudzībā netiek adekvāti novērtēts;
- NVO pārstāvniecības īpatsvars ES Fondu Uzraudzības komitejā pret valsts pārvaldes institūciju pārstāvniecību atstāj NVO sektoru mazākumā lēmumu pieņemšanas procesā.

Lai risinātu šīs problēmas un nodrošinātu labu partnerību, ir nepieciešams celt NVO kapacitāti līdzdalībai ESI fondu plānošanā, ieviešanā un uzraudzībā, kas sevī ietver gan zināšanu un ekspertīzes, gan institucionālās kapacitātes celšanu, kā arī finansiālu atbalstu NVO darbībām, kas līdzdalības ietvaros notiek ārpus ESI Fondu Uzraudzības komitejas sēdēm, t.i. tīklošanās un

sadarbība ar citām NVO un sabiedrības grupām, diskusijas ar plašāku sabiedrību, viedokļu apkopošana, sabiedrības informēšana u.c. darbības.

Saskaņā ar Regulas 17.pantu Latvijas valstij būtu jāizvērtē nepieciešamība izmantot ESI Fondu tehnisko palīdzību, lai nostiprinātu partneru institucionālās spējas, jo īpaši attiecībā uz mazajām vietējās varas iestādēm, ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām. NVO pārstāvji vairākkārtīgi ir vērsuši atbildīgo iestāžu, ieskaitot Finanšu ministrijas kā ESI Fondu ieviešanas vadošās iestādes, uzmanību uz nepieciešamību stiprināt NVO pārstāvību un kapacitāti līdzdalībai ESI fondu plānošanā, ieviešanā un uzraudzībā.

Atzinīgi ir vērtējams, ka NVO ir pārstāvētas ESI Fondu Uzraudzības komitejā un apakškomitejās taču to skaits ir niecīgs un arī iepriekš Finanšu Ministrijas solītās (Valsts Administrācijas skolas organizētās) apmācības, kurās aicināti bija arī UK darbojošās NVO diemžēl satura ziņā vairāk atbilda valsts pārvaldes un ES fondu administrējošo institūciju darbinieku interesēm, bet ne NVO sektoram. Uzskatām, ka tomēr netiek veikti atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu līdzvērtīgu NVO partnerību un iesaisti tādēļ atkārtoti gan Zaļā Brīvība, gan Latvijas Pilsoniskā alianse, lūdzam šo problēmu risināt.

Pielikumā:

ECCP report- ziņojums Eiropas komisijai;

PP report Latvia- pilns apraksts par Latvijas situāciju

Cieņā,

Zaļā Brīvība eksperte
CEE Bankwatch Network nacionālā koordinatore
Selīna Vancāne

Latvijas Pilsoniskā alianse
Direktora p.i.
Kristīne Zonberga

